

KRIZA INSTITUCIJA, A NE LJUDI

Tekst: Davor Konjkušić
Ilustracije: KURS

Iako migracije postoje isto koliko i čovječanstvo, a kao moderni fenomen pojavljuju se krajem Prvog svjetskog rata i nakon propasti tri velika carstva: ruskog, austrougarskog i otomanskog. Tada je došlo je do masovnog pokreta ljudi, a prije svega Rusa, Armenaca, Grka, Bugara, Nijemaca, Rumunja i Mađara. Novi val suvremenih migracija, koji traje do danas, započeo je 8. kolovoza 1991. godine kada su prvi albanski migranti zakoračili u talijansku luku Bari, i kada je njih 20.000 danima bilo zatvoreno u improviziranom koncentracijskom logoru unutar stadiona. Bio je to početak migracija kojima svjedočimo i danas. Migracije su kompleksan fenomen, a rijetko imaju samo jedan uzrok. U pitanju je kombinacija faktora, a najčešće su to ugroženost od rata (u moderno vrijeme riječ je uglavnom o proxy ratovima), siromaštvo izazvano ekonomskom nejednakošću, klimatske promjene i politički progon.

Najveći broj migranata putuje u Europu preko morske granice, gdje je od 2000. do danas poginulo preko 22.000 migranata. Europa za njih predstavlja nadu, mjesto gdje će možda moći ostvariti svoja radna prava, a za Europu potencijalnu obrazovanu i jeftinu radnu snagu. Za razliku od Europske unije, bogate države poput Saudijske Arabije, Katara ili Ujedinjenih Arapskih Emirata vode restriktivnu politiku i zasad ne nude nikakvu pomoć migrantima, iako su aktivno uključene u sirijski konflikt kroz financiranje islamističkih i pobunjeničkih oružanih formacija. Ove države ne obvezuju ni međunarodna pravna norma jer, za razliku većine razvijenih kapitalističkih država, one nisu potpisnice Konvencije o statusu izbjeglica iz 1951. godine. Oni migranti koji uspiju nekako ući u bogate arapske zemlje najčešće rade kao robovska radna snaga bez ikakvih prava, što je slučaj i s radnicima koji su u zaljevske zemlje došli s papirima.

Restriktivne migrantske politike EU-a dovele su do toga da većina ljudi nema nikakvu mogućnost da vizu, zahtjev za azil ili supsidijarnu zaštitu ostvari u državama iz kojih dolaze, kao ni u državama u koje

su izbjegli, kao što je to Turska ili Libanon. Za razliku od modernih turista i protoka kapitala, migranti su, kao neprivilegirana i kriminalizirana grupa ljudi, prisiljeni putovati koristeći morske i zelene granice i izlažući se velikoj opasnosti. Svi zidovi do danas pokazali su kroz povijest da se migracije ne mogu zaustaviti, ali se patnja ovih ljudi može produžiti. Sve ovo pokazuje da je pitanje transporta i putovanja prije svega i klasno pitanje, gdje su migranti trenutno najobespravljenija grupa ljudi. Istovremeno, oni su i prilika za razvijene države europskog centra da dobiju obrazovanu mladu radnu snagu na kojoj će nižim plaćama moći ostvariti veći profit, odnosno akumulaciju. Svi drugi biće kao i dosad nepoželjni, što se vidi kroz

ponovno jačanje represivnih politika i najavljene deportacije 400.000 ljudi.

TVRĐAVA EUROPA

Europski instrumente te represije – Frontex (nazvan prema skraćenici francuskih riječi *frontières extérieures*) osnovan je 2004. godine. Prema definiciji Europske komisije, ova agencija sa sjedištem u Varšavi osnovana je da koordinira, istražuje i nadgleda vanjske granice EU-a, odnosno da ima ulogu „facilitatora“ između država kojima raspoređuje resurse za nadzor granica. Frontex surađuje sa svim policijama država članica EU i glavni je akter u provođenju europske politike vezano za migracije. S relativno skromnih početnih 6,2 milijuna godišnje, budžet ove organizacije narastao je do danas na vrtoglavih 90 milijuna eura.

Prema podacima novinske inicijative *Migrant Files*, migranti godišnje potroše otprilike milijardu eura kako bi došli do neke od europskih država, što pokazuje koliko je unosan i vrijedan biznis krijumčarenja ljudi. S druge strane, EU potroši isto toliko javnih sredstava kako bi osigurala ljudstvo i tehnologiju u sprječavanju tih ljudi da dođu do željenih destinacija. Veliki dio tih sredstava, skoro deset posto, odlazi Frontexu, za fortifikaciju, opremu i nabavku dodatne opreme. U ekonomskom

aspektu ovog problema najveći profit ostvaruju privatne kompanije: *Airbus*, *Fimmeccanica* i *Thales*. U zadnjih petnaest godina Europska unija deportirala je 3,2 milijuna ljudi, za što je potrošeno 12,6 milijardi eura.

Iz humanitarnih razloga i postizanja veće empatije, saosećanja i razumijevanja za migrante, većina liberalnih medijskih korporacija poput *Al Jazeera*, a kasnije i regionalnih medija, počela je umjesto termina „migrant“ koristiti termin „izbjeglica“. Iako sam termin migrant ne nosi u sebi nikakvo loše značenje, mnogi su odjedanput počeli izbjegavati korištenje ovog termina, koji je bio posljedica političke borbe aktivista prošlih godina kojim se htjela premostiti liberalna razlika između izbjeglica, političkih i ekonomskih migranata. Ovi posljednji često se označavaju kao „lažni tražitelji azila“ i kroz uvođenje novog termina kojim se *par excellence* pokušavaju isključiti svi oni koji su pobjegli iz ekonomske deprivacije. U pitanju migracija nemoguće je razdvojiti ekonomski i politički aspekt, iako je sada jasno da nedostaje bolje jezičko rješenje koje će u sebi nositi sva ta značenja. Trenutno pojedine aktivističke grupe pokušavaju to riješiti terminom „novodošli“ (*newcomers*), iako se i to čini nedovoljnim.

REGION

U Srbiji se prolazak migranata intenzivirao širenjem „arapskog proljeća“ 2011. godine, a osobito nakon početka rata u Siriji, kada je prema neslužbenim procjenama preko 25.000 ljudi prošlo kroz Srbiju, a od početka 2015. godine, prema procjenama Centra za zaštitu i pomoć tražiocima azila, oko 200.000 ljudi. Strategija srpskih vlasti svodi na to da se migrantima ne pomaže previše, kao jasna poruka da nisu dobrodošli, ali da im se ni previše ne odmaže, kako bi čim prije napustili zemlju. Isto kao i u drugim državama regije, afirmira se priča o tranzitnoj državi koja se nalazi na koridoru migracija. Sustav azila ne funkcionira, što je vidljivo i kroz brojke. Od 388 zahtjeva za azil, prema podacima dostupnim s kraja 2014. godine, obavljeno je tek sedamnaest saslušanja, a dodijeljene su samo dvije izbjegličke i četiri supsidijarne zaštite.

Od 2015. migranti su postali unutarnje političko pitanje kojim se afirmira „humanost i dobrodošlica u Srbiji“, iako su u realnosti ti ljudi prepušteni krijumčarima, zimi, snijegu i blatu, odnosno većinom sami sebi i sredstvima koje posjeduju. Za kretanje kroz „tranzitni koridor“ pod pokroviteljstvom države ovi ljudi plaćaju autobusnu kartu ponekad i do 100 eura po

U novonastaloj situaciji, kada je mađarska vlada uz gotovo sveopći konsenzus izgradila zid na srpsko-mađarskoj granici, čime je ruta preusmjerena kroz Hrvatsku, gotovo momentalno je došlo do toga da su izbjeglice iskorištene kao moneta za lokalne sukobe na relaciji Zagreb–Beograd, kao i trenutno na relaciji Zagreb–Ljubljana i Zagreb–Budimpešta. Makedonija je već nasilno zaustavljala ljude na svojoj granici, a srpska policija u suradnji s EUROPOL-om već uzima biometrijske podatke i sporadično registrira ljude. Hrvatska, kao država članica EU, registrira i fotografira svaku osobu, što je dovoljno za njihovu kasniju identifikaciju i eventualnu readmisiju. Pored toga, čeka se dovršenje dva zatvorena objekta za zatvaranje ljudi blizu Tovarnika i Trilja, a Srbija gradi novi logor pored hotela *Nacional* u Beogradu. Bugarski policajci nedavno su upicali migranta koji je prelazio granicu na zelenom pojasu...

Iz svega ovoga vidljivo je da se uz podršku Europe migracije žele zaustavljati na periferiji i da tranzitna politika polako dolazi do svoga kraja. Turska je već uz prešutnu podršku Europske unije počela provoditi represiju nad migrantima i aktivistima unutar svoga teritorija, kao i nad drugim manjinama i političkim neistomišljenicima, a prije svega Kurdima. Usprkos tome,

ZAKLJUČAK

Svjedoci smo, zapravo, da nije riječ o humanitarnoj ili izbjegličkoj krizi, koja implicira vremenski ograničeno trajanje, jer suvremene migracije traju već više od dvadeset godina. Upravo suprotno, svjedoci smo zapravo krize EU koja se manifestira kroz urušavanje europskih zakona i protokola, kao što je to kontroverzni Dublinski sporazum i europski migrantski sustav. Vidljiv je i nedostatak koncenzusa među europskim čelnicima. Samom svojom pojavom migranti narušavaju ideju o „svetom trojstvu“ države, nacije i teritorija, narušavajući koncept suverenosti koji pripada isključivo ljudima rođenima unutar jedne države. Danas u svijetu ne postoji permanentnija tragedija i ugroženija skupina ljudi od migranata. Također, ne postoji primjer koji jasnije progovara o karakteru suvremene Europe i hipokriziji ljudskih prava, koja postoje jedino kada ne otvaraju nezgodna pitanja o odgovornosti bogatog Zapada. S dolaskom

osobi za transport od granice s Makedonijom do granice s Hrvatskom, gdje je ovaj transport ipak besplatan. Na njima cijelim putem zarađuju mnogi, od različitih preprodavača, pa sve do trgovina, taksista i hotela.

Tranzitnu politiku i ubrzanje kretanje migranata s periferije prema centru provodi i članica EU Hrvatska, što je vidljivo i u relativno niskom postotku dodijeljenih azila i supsidijarne zaštite te nedostatku integracijskih politika. U deset godina od uspostave sustava azila od 4.588 tražitelja njih svega 126 dobilo je pozitivno rješenje. Mali broj odobrenih azila, dugo vrijeme čekanja na odluku, nedostatak integracijskih mjera samo su neki od razloga zbog kojih migranti odlaze izvan Hrvatske, a što također predstavlja svojevrsnu strategiju vlasti.

njemačka kancelarka Angela Merkel želi proglasiti Tursku „sigurnom trećom zemljom“ i nedavno je na susretu čelnika država EU u Briselu vodila glavnu riječ za povećanje financijske naknade za priljav posao zaustavljanja migranata u Turskoj, povišivši prvobitnu brojku s jedne na tri milijarde eura. Izgradnji sve izglednijih tzv. *hotspotova* protivni se prije svega Italija, koja ne želi izgradnju logora na otoku Lampedusa. Drugi planirani *hotspot* trebao bi biti podignut na grčkom otoku Lezbos, a ostali u drugim državama periferije, uključujući i naše.

ovih ljudi otvara se prije svega pitanje o izgradnji njihovog političkog subjekta i mjesta među europskim radništvom, što je diskurs koji danas posve jasno vidi europska ljevica. U balkanskim državama, gdje uglavnom preovlađuje humanitarni koncept, stvaraju se mreže volontera i aktivista koje će biti izuzetno važne i za budućnost, kao i za političku artikulaciju ovog problema.

ZIDNE NOVINE
Izdavač: Udruženje Kreativno usmerno rešavanje situacije (KURS);
Đorđa Lobačeva 7, Beograd;
kurs.org@gmail.com; www.udruzenjekurs.org
Uredništvo: Mилош Милетић, Mirjana Radovanović;
Lektura: Stanislava Mijić
Grafičko oblikovanje: KURS
Štampa: SGR Standard2, Beograd
Tiraž: 300

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Народна библиотека Србије, Београд
316.7:766
ZIDNE novine / Udruženje KURS. - God. 1, br. 1 (nov. 2013). - Beograd (Đorđa Lobačeva 7) : Udruženje KURS, 2013. - (Beograd : Standard 2). - 1 presavljen list : ilustr., u boji : 66 x 47 cm
ISSN 2406-1174 = Zidne novine (Udruženje KURS)
COBISS.SR-ID 210632972

Realizacija ovog broja je podržana sredstvima iz budžeta Republike Srbije - Ministarstva kulture i informisanja i budžeta Grada Beograda - Sekretarijata za kulturu.

Tri zidovi do danas
pokazali su kroz povjest
da se migracije ne mogu
zaustaviti, ali se
putnja ljudi može
produžiti

